

Mira Muhoberac Knjiga Miljenka Foretića o Gradu-teatru

Miljenko Foretić,
Kazalište u Dubrovniku,
Hrvatski centar ITI,
Zagreb, 2008.

Na više od 250 stranica u izdanju Hrvatskoga centra ITI, u Biblioteci Mansioni, prostire se posthumno objavljena knjiga Miljenka Foretića naslovljena *Kazalište u Dubrovniku*, koju kao urednik izdanja potpisuje Nikola Batušić, a kao izvršni urednik Hrvoje Ivanković. Ovaj ugledni hrvatski teatrolog i povjesničar, preminuo u Dubrovniku uoči Božića 2003. rođen je u Dubrovniku 5. svibnja 1939., pa bi ove godine istaknuti nasljednik oca Vinka Foretića, također sjajnoga hrvatskog povjesnika, napunio sedamdeset godina. Dugo se očekivao izlazak prve (nažalost, posthumno objavljene) teatrološke knjige jednoga od najboljih hrvatskih urednika i preciznog erudita, optuženoga i osuđenoga hrvatskog prolječara koji je bio sedamnaest godina bez hrvatske putovnice, a pod čijom su palicom i skrbnim i pedantnim redaktura edicije časopisa *Dubrovnik* i knjige Matice hrvatske – Ogranak Dubrovnik, od 1966. do 1971. i u ratnom i poratnom razdoblju dosegule vrhunce hrvatske kulturološke literature. Autorska teatrološka knjiga prepoznatljive dubrovačke tamnocrvene boje s bijelim i zlatnim naslovnim slovima podijeljena je u dva temeljna dijela naslovljena područjima kojima se Miljenko Foretić cijeli život intenzivno bavio. Prvi dio, *Povijest dubrovačkoga kazališta*,

sadržava poglavlje *Počeci hrvatskoga kazališta u 19. stoljeću*. U njemu autor, temeljeći istraživanja, kao i u svim drugim svojim tekstovima, na mukotrpnom, a lucidnom proučavanju časopisne, novinske, memoarske i arhivske građe, prikazuje nastanak i izvođenje predstava na narodnom hrvatskom jeziku u Dubrovniku od otvaranja Bundićeve kazališta 1865. do djelovanja Gjačkoga teatralnog društva 1882. godine te kazališni život u Dubrovniku od 1882. do 1914. godine. Prvi dio knjige sadržava i poglavlje *Od amaterskih družina do institucije*; autor se, uz brojna objašnjenja i upućivanja na teatrološke i historiografske izvore u detaljnim bilješkama, bavi dubrovačkim kazališnim amaterizmom od 1918. do 1941., dubrovačkim predstavama tzv. diletantskih družina od 1923. do 1927., dubrovačkim kazališnim društvom od 1924. do 1936. i od 1940. do 1944., Hrvatskim državnim kazalištem za Primorje od 1942. do 1944., dubrovačkim kazalištem u dugom razdoblju od 1945. do 1980. i dokumentarističkom gradom o njegovu djelovanju.

Drugi dio, *Književnost i kazalište*, donosi tri teksta. U antologijskom Foretićevu tekstu *Marin Držić i kazališni život renesansnog Dubrovnika*, jednom od najbolje i najargumentiranije napisanih tekstova o Vidrinu kazališnom djelovanju uopće, autor rekonstruirao utjecaj predrđičevske hrvatske i suvremene držičevske talijanske kazališne sredine na Držićevo stvaranje, od produkcijske uvjete i lokalitete prikazbi Vidrinih djela, moguće izvođače (uključujući, kao prvi kazališni istraživač, i mogućnost angažmana glumica u ta-

dašnjim predstavama), kazališnu publiku, uspostavlja redosljed izvođenja Držićevih tekstova, istražuje mogući redateljski, vizualni i auditivni izgled predstava, ulogu tih predstava za dubrovačko renesansno društvo te istaknutu ulogu "kompletnoga kazališnog čovjeka" Marina Držića za hrvatsko nacionalno kazalište i Vidrinu veličinu u europskom kontekstu. U drugom tekstu drugoga poglavlja, *Ivo Vojnović i dubrovački kazališni život*, autor iscrpno prikazuje povezanost ovoga hrvatskog dramatičara s dubrovačkim kazališnim životom, s obzirom na njegovo osobno sudjelovanje i na prikazivanje i izvedbe njegovih dramskih tekstova, s posebnim naglaskom na specifičan i pogođen način glume tadašnjih dubrovačkih Vojnovićevih glumaca. Treći tekst, *O uprizorenju Vojnovićeva "Prologa nenapisane drame"*, iznosi iskrsnu "krnju praizvedbu" toga djela koju je režirao sam Vojnović i "jezgrovit vremeplov" što se ispleo oko sudbine toga dramskog djela. I Vojnoviću Foretić pristupa krajnje precizno i utemeljeno, naglašavajući, prema prikazu nazočnika i svjedoka Slavka Batušića i drugim izvorima, Konteova iznimna javna čitanja i interpretacije vlastitih drama: "Vojnović je bio pokretljiv, živahan, žovijalan, gestikulirao je kao glumac, sugestivno uspostavljajući kontakt sa slušateljstvom."

Na kraju knjige, prije *Bibliografske napomene*, koja donosi izvore, tj. publikacije u kojima su tiskane Foretićeve studije objavljene u ovoj knjizi, od 1963. do 2003., i prije *Bibliografije kazališnih kritika, oglada i članaka Miljenka Foretića (izbor)* te *Bilješke* o

piscu i Kazala imena tiskan je duhovit i topao tekst Nikole Batušića *Miljenko Foretić – prijatelj, urednik, teatrolog*, a na koricama knjige zlatnim su slovima otisnute i ove Batušićeve rečenice: "Ono pak što je na tim stranicama itekako zamjetljivo, to je osobnost Foretića – svestranoga i obaviještenoga povjesničara, Foretića arhivskoga radnika i motritelja brojnih civilizacijskih pojava i činjenica što se usko isprepleću s kazališnim zbivanjima. Čitatelj će se i sam uvjeriti koliko je dokumentata najrazličitije vrste, koliko je relevantnih teatroloških vrela primarne i sekundarne kategorije autor morao u arhivima pronaći, pročitati, analizirati i konačno sintetizirati kako bi nam predočio sliku dubrovačkoga glumišta u nekim prošlim vremenima kada se ono borilo za svoju sliku označenu nacionalnim identitetom."

U te izvore ubrajaju se i kazališni plakati, programi, fotografije... koji, uvršteni na stranice ovoga, jednoga od tako rijetkih teatroloških izdanja u Hrvatskoj, knjizi Miljenka Foretića daju dodatnu zanimljivost i potiču na daljnje istraživanje.

Knjizi *Kazalište u Dubrovniku* Miljenka Foretića, koja je svjetlo dana doživjela zahvaljujući i urednicima i Hrvatskom centru ITI i autorovoj ženi Nedi Foretić i njezinoj skrbi za vrijednu ostavštinu, često će se vraćati zasad još malobrojni hrvatski teatrolozi, ali i brojni studenti i profesori humanističkih i društvenih znanosti, povjesničari, sociolozi, kulturolozi, mnogobrojni zaljubljenici u kazalište, glumu, dramsku riječ, arhive, Držića, Vojnovića i Dubrovnik. Tiskanje ove knjige i datumski je pogođeno: objavljena je u

Držićevoj, polutisućljetnoj godini, ali i uoči sedamdeset godina od rođenja Miljenka Foretića i osamdeset godina od smrti Iva Vojnovića. Slučajno ili ne, ali sudbina je tako htjela. Možda je upravo dubrovačka *fortuna* nadahnula i spojila dubrovački trolist u ovoj iznimnoj knjizi. U knjizi u kojoj ovaj hrvatski i dubrovački majstor *od povijesti i od teatra* pregledno, utemeljeno, pedantno i duboko, i egzistencijalno i civilizacijski i u nacionalnom smislu, okviru i kontekstu, prikazuje poveznice osobnosti, zgrada, institucija, politike, umjetnosti, velike i male povijesti... prije svega disanje Grada-teatra izronilo iz starih papira i odjeka davnih razgovora, za neku bolju budućnost utemeljenu na sjajnoj prošlosti.